

(תהלים כז), יהי רצון שהי יאיר דרכו של כל אחד מאתנו לנצל את יכולותינו במלואן, לעזרה לעצמנו ולאחרים בכל דרך אפשרית.

בברכה.

אם ידון בהנ"ל עם עמיתיו, אתעניין מאד לדעת מה הוא הנימוק שלהם.

לזכות

הו"ח אי"א עוסק בצ"צ כ"י

ר' טובי' בן רחל

בקשר עם יום הולדתו השבעים – י"ב מנחם-אב

ולזכות זוגתו מרת רבקה בת אסתר

ולזכות כל יוצאי חלציהם

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

פלס

להצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולנח"ר חסידותי יהודי אמיתי מכל יוצ"ח

מתוך שמחה וטוב לבב

נדפס על ידי חברי ועד הנחות בלה"ק

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

מאמר

והי' עקב תשמעון – ה'תשל"ח

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוק"ל ה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ עקב, מבה"ח אלול, ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

[תרגום חפשי]

ב"ה. כ"ח מנחם אב, ה'תשכ"ב
ברוקלין, נ.י.

ד"ר ...

שלום וברכה!

קיבלתי בתודה את מכתבו מה-19 לאוגוסט שהגיעני זה עתה, ובו הוא מתייחס לענין העדין שהי' נושא התכתבותנו האחרונה.

עם כל הכבוד הראוי, אני חייב שלא להסכים עם אמירתו שקיים הבדל קיצוני בגישה בין השקפת היהדות לבין ההשקפה הרפואית-פסיכולוגית, בכך שזו האחרונה מאמינה שאין לענין זה כל השפעה מזיקה. יש לי ספק רב אם אכן רופאים ופסיכולוגים באופן כללי מחזיקים בדעה זו. עד כמה שידוע לי, רוב חברי מערכת הרפואה אינם שותפים לדעה זו. אכן, אי אפשר שלא תהייה לזה תוצאות גשמיות, ועוד יותר, פסיכולוגיות, כי כל אדם נורמלי מוכרח לחוות "אי נוחות", אשמה וכו' בעשותו משהו שאינו טבעי.

מה שעוד יותר מפליא וכואב, לדעתי, היא העובדה שרופאים ופסיכולוגים הדואגים למצוא דרך לסייע לנוער בבעי' זו ניגשים אל הבעי' מצדה הלא-נכון. הם היו צריכים להיות הראשונים לדגול בנישואים מוקדמים, בפרט שכבר ישנה נטי' בולטת לכיוון זה בימינו, אלא שלמרה הצער, שיקולים כלכליים מונעים מזה (= מנישואים כאלה) שהיו שכיחים יותר. לכן, היינו מצפים מאנשי הרפואה שינצלו את השפעתם על הרשויות המקומיות ואלו של מדינתם (= הארציות) להציע תמיכה כלכלית למועמדים לנישואים מוקדמים, לפי אותו עיקרון שבו ניתן סיוע כלכלי לזקנים. בודאי שנישואים מוקדמים אינם יכולים לפתור את הבעי' לחלוטין, כיון שגיל ההתבררות מתחיל מוקדם יותר, בכל זאת, מניעת אפילו רק שנים אחדות של בעי' זו תהי' הישג גדול לבריאותם הנפשית של אנשים רבים. ולכן, במקום לתמוך בגישה שהוא מתאר, טוב יעשו הרופאים והפסיכולוגים לרדת לשורש הבעי' על פי הדרך שהוצעה לעיל.

למותר להעיר, שום רופא יחיד אינו יכול לשנות את כיוון השקפתם של אנשי המקצוע, וברור שהערותיי הנ"ל אינן מכוונות אליו באופן אישי. אולם, הנני מעז להציע שאולי הסיבה לכך שרופאים לא נרתמו למען נישואים מוקדמים בקול תרועה כנדרש היא היסוסם לתמוך ברעיון "מיושן"! אך כפי שנאמר לעיל, קיימת מגמה, שאין לטעות בה, בכיוון הזה, והדבר כבר אינו נחשב כל כך מיושן, אחרי הכל.

בחזרה לשיטת הטיפול, איני רואה כל התייחסות במכתבו לנקודה שהעליתי ש"גם" היא הכרחית: באשר להבדל שבין שתי השיטות – להקל בזה ראש, או להחשיבו כראוי לגינוי – האחרונה מתאימה לאמת ולסדר הטבעי, בעוד שהקודמת שונה מהם. אם הצידוק לשיטה הקודמת הוא על בסיס של בחירת הרע במיעוטו, אזי לכל הפחות, אין להסתיר את האמת. אמנם, ניתן אולי לטפל – וכך אכן עושים – במחלה מסוימת על ידי שגורמים לחולה לחלות במלרי', על פי העיקרון שמונעים רע רב יותר על ידי רע מועט יותר, אך במקרה כזה, אף אחד לא יאמר שמלרי' איננה מחלה. מלבד זאת, את השיטה הזאת מיישמים רק כאשר אין כל דרך אחרת.

כיון שאנו עומדים בכניסה לחודש אלול, שבו נאמר פעמיים ביום "ה' אורי וישעיי"

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ עקב, מבה"ח אלול הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה והי' עקב תשמעון גו' שנאמר בהתוועדות מוצאי ש"ק פ' עקב, מבה"ח אלול ה'תשל"ח (לפני ארבעים שנה), הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה – מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוצה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

עשרים במנחם אב, ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

תוכן המאמר

עקב – גם מלשון סוף, אחרית הימים, עקבתא דמשיחא, שאז תשמעון ודאי, ובאופן דתשמעון ושמרתם ועשיתם, שהם ג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה. ובהתאם לכך גם השכר הוא בג' הענינים דברית חסד ושבועה. ג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה נאמרו בג' הלשונות תשמעון ושמרתם ועשיתם דוקא: תשמעון – גם מלשון אסיפה וקיבוץ כל הניצוצין; ושמרתם – דיבור באופן של שמירה, ערוכה ושמורה, ובאופן שנמשך ופועל בחלקו בעולם; ועשיתם – גם מלשון כפי', אתכפיא, גם בנוגע למשפטים, וגם בנוגע למצוות שהאדם דש בעקביו. והי' (עקב תשמעון) – לשון שמחה, ו"ה קודמים ל"ה – עבודה מצד קבלת עול, ובשמחה, שעבודה גדולה היא.

describe, the M.D. and psychologists would be better advised to get to the **root** of the problem along the lines suggested above.

Needless to say, no single doctor can bring about a reorientation of view in the profession, and certainly the above observations are not intended as a personal reflection on you. However, I venture to suggest that the reason why doctors have not come out in favor of early marriage with appropriate “fanfare” is the reluctance to advocate an “old-fashioned” idea! Yet, as already mentioned, there is an unmistakable tendency in this direction, and it is no longer considered so old-fashioned after all.

To return to the method of treatment, I see no reference in your letter to the point I made, which is “also” essential: As between the two methods, namely, to make light of it or to consider it reprehensible, the latter corresponds to the truth and natural order, while the other is at variance with same. If the justification for the former is on the basis of selecting the lesser of two **evils**, then the truth should not be suppressed, at least. Thus, a certain disease may be and is treated by inducing malaria, on the principle of counteracting a greater evil by a lesser evil, but in that case no one will claim that malaria is no disease. Besides, this method is applied only where there is no other way.

As we are about to enter the month of Elul, when we will be saying twice daily “G-d is my light and my salvation” (Psalm 27), may G-d enlighten each and every one of us to utilize our capacities to the full in helping ourselves and others in every possible way.

With blessing,

M. Schneerson

If you will discuss the above with colleagues, I will be very interested to know their argumentation.

ג

B.H. 28th of Menachem Av, 5722
Brooklyn, N.Y.

Dr ...

Sholom uBrocho:

Thank you for your letter of Aug. 19th, which has just reached me, and in which you refer to the delicate matter which has been the subject of our recent correspondence.

With all due respect, I must disagree with your statement that there is a radical difference of attitude between the Jewish and medical-psychological points of view on this matter, in that the latter believe that there is no physical or psychological ill-effects. I doubt very much whether physicians and psychologists do in fact generally hold this view. As far as I know most medical authorities do not share this view. Indeed, it is impossible that there should not be physical, and even more so psychological consequences, for every normal person is bound to experience "uneasiness", guilt etc at doing something which is **not** natural.

What is even more painfully surprising, in my opinion, is the fact that physicians and psychologists who are concerned with finding a way to help the adolescents in this problem, are approaching this problem from the wrong end. They should be the first to advocate early marriage, especially as there is already a marked tendency in this direction in the present day, except that, unfortunately, economic considerations prevent it from becoming more widespread. Therefore, one would expect the medical profession to use its influence with local and state authorities to offer economic assistance to would-be early marriage candidates on the same principle that economic help is given to the aged. To be sure, early marriage would not entirely solve the problem, since the age of puberty begins earlier, yet to prevent even a few years of this problem would be a very great achievement in the mental health of many people. Therefore, instead of advocating an attitude as you

בס"ד. מוצאי ש"פ עקב, מבה"ח אלול, ה'תשל"ח

(הנחה בלתי מוגה)

והי' עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם ושמר הוי' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך. וידוע דיוק רבותינו נשיאינו² [ועוד לפני' הבהיר כבר רש"י בפירושו³] מדוע נאמר הלשון עקב דוקא, דהנה, פירוש פשוטם של כתובים הוא שכיון שתשמעון גוי' ושמרתם ועשיתם, לכן יהי' השכר דושמר ה' אלקיך לך גוי', והרי ענין זה מצינו בכ"מ בתורה, שכאשר יהי' ענין פלוני אזי יהי' על זה שכר כו', וברובם ככולם של שאר המקומות לא נאמר הלשון עקב, ולדוגמא, מ"ש⁴ אם בחוקתי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם, ועד"ז מ"ש בפרשתנו גופא למען ירבו ימיכם גוי'⁵ — מצד עשיית הענינים שנימנו לפני' ועד"ז בריבוי מקומות בתורה. ואילו כאן נאמר הלשון עקב דוקא. ומבואר בזה⁶, שהענין דעקב כולל פירוש נוסף [ולכן לא הי' הכתוב יכול לומר למען, אלא הלשון עקב, כדי שיהי' נכלל גם הפירוש הנוסף] — מלשון סוף, דקאי על אחרית (סוף) הימים, עקבתא (לשון עקב) דמשיחא, שזהו הזמן של דורנו זה, שאז תשמעון ודאי, כיון שזהו כבר עקב (סוף) הזמן, עקבתא דמשיחא, אחרית הימים⁷.

(ב) והנה ענין זה שבאחרית הימים (עקב) תשמעון ודאי, הוא בנוגע לכל פרטי הענינים שנימנו בכתוב, שהם ג' הסוגים דתשמעון ושמרתם ועשיתם, כמבואר בזה⁸ שקאי על מחשבה דיבור ומעשה, כי, הענין דתשמעון כולל גם שמיעה הקשורה עם הבנה, כמו דבר כי שומע עבדך⁹, שהו"ע של הבנה והשגה וקליטה, שזהו ענינה של מחשבה.

(1) ריש פרשתנו.
(2) אוה"ת פרשתנו ע' תעט. ע' תצא. ור"ה
זה תרד"ע (המשך תער"ב ח"א ס"ע תקפ. בהוצאה החדשה — ח"ג ע' תשצז).
(3) ש"עקב" קאי על מצוות קלות שאדם דש בעקביו, כדלקמן בפנים.
(4) בחוקתי כו, ג-ד.
(5) יא, כא.
(6) אוה"ת שם. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תרעז. אוה"ת ריש פרשתנו. ריש ע' תקד.
(7) "כי אם לא עכשיו אימתי, מאחר שנשמות שבעקביי הן סוף כל המדריגות ואין להם מקום עוד להתברר כו'" (אוה"ת שם).
(8) מאמרי אדה"ז שם. אוה"ת ריש פרשתנו ואילך. ע' תצב ואילך. המשך תער"ב שם ע' תקפח ואילך (בהוצאה החדשה — שם ע' תתו ואילך).
(9) שמואל-א ג, ט.

come to the doctor's attention, while where restraint is removed it often becomes a medical problem,

I believe I mentioned in a previous letter that, knowing your family and background, I hope that in addition to the healing that you bring to your patients in their physical need you also help them spiritually, for in Jewish life the physical and the spiritual are very intimately bound up together.

With blessing,

M. Schneerson

[תרגום חפשי]

ב"ה. כ' אייר, ה'תשכ"ב
ברוקלין, נ.י.

ד"ר ...

שלום וברכה!

קיבלתי את מכתבו מה-13 למאי, בו דן בבעיית ח"ן. צודק הינו בהחלט שיש לטפל בנושא בעדינות, אולם להפתעתי אינו מזכיר שלא נכון לטפל בבעיית זו באותה גישה לכל המקרים.

יש נקודה נוספת שראוי לתת עלי את הדעת. אם, כפי שהציע, שצריך להסביר לאדם שהדבר "טבעי" הוא, או, כפי שכמה מציעים, שצריך אפילו לעודד את זה, אזי בסופו של דבר יוסר מעליו כל רסן, והנער יתמכר לזה באופן חופשי, עם כל התוצאות הרוחניות והגשמיות הידועות לו היטב. ואם לשפוט על פי רוב המקרים, גישה כזאת תעודד התמכרות-יתר אפילו מן הזווית ה"רפואית".

עדיין קיים שיקול נוסף. כשנסביר לאדם את חומר העניין, לפחות יש כאן נקודה חיובית – שסיפרנו לו את האמת. משום כך, אפילו אם תהיי לזה השפעה בלתי רצויה באופן ארעי, לפחות נדע בבירור שלא הולכנו אותו שולל, בעוד שאם אומרים לו שזה "טבעי" ואינו צריך לקחת זאת אל לבו, וכי, זו אינה האמת, ובמוקדם או במאוחר הוא יגלה שרימו אותו או ניסו להרגיעו, והתירוץ שזה נעשה לטובתו, אולי יספק אותו ואולי לא.

כל זה עדיין מבלי להתייחס להיבט הראשון וההכרחי של המצב, היינו, נקודת המבט של התורה והשולחן ערוך, המחמירה ביותר בעניין זה, כפי שראש הישיבה בוודאי הסביר לו.

ממה שידוע לי במקרים כאלה, רוב הנערים, ואפילו רובם ככולם, מתגברים על הבעיית כשידועה להם חומרתה וכשהם מקבלים הדרכה מתאימה. זאת הסיבה שהם לא מגיעים לתשומת לבו של הרופא, בעוד שבאם מסירים את הרסן, זה הופך לעתים קרובות להיות בעיית רפואית. נראה לי שהזכרתי כבר במכתב שקדם לזה, כי בהכירי את משפחתו ואת הרקע שלו, תקוותי שבנוסף למרפא שהוא מביא למטופליו בצרכיהם הגופניים, עוזר הוא להם גם ברוחניות, כי בחיים היהודיים הגשמי והרוחני קשורים יחד בקשר הדוק.

ברכה.

ולאח"ז ישנו גם העניין דשמרתם, והרי כדי שהעניין יהי' נשמר ולא תהי' בו שכחה, צ"ל הלימוד באופן דלמוציאייהם בפה דוקא (כדאיאת במסכת עירובין¹⁰), ועד שאפילו לימוד בלחישה שולט בו שכחה (כמסופר שם), אלא צ"ל דיבור דוקא, ודיבור בקול רם, ועד שכל עצמותי תאמרנה¹¹ (כמובא גם בתניא¹²), ומזה מובן שאמיתית העניין דשמרתם בא דיבור. ולאח"ז נאמר ועשיתם, ענין המעשה. וזהו הטעם שלא נתבאר בדרושים כפירוש רש"י (ממדרשי חז"ל¹³) שעקב קאי על ענינים שאדם דש בעקביו, כי, בהמשך הכתוב נימנו ג' הסוגים דתשמעון ושמרתם ועשיתם (מחשבה דיבור ומעשה), ומזה מובן שלא מדובר כאן אודות ענין כל שהוא (כמו מצוות קלות שאדם דש בעקביו), שהרי ג' סוגים הנ"ל כוללים את כל עבודת האדם. וכמבואר בספרים¹⁴ שבכל מצוה ישנו ענין של מחשבה ענין של דיבור וענין של מעשה, וכל ענינים אלו הם אצלו בשלימות. ועפ"ז מוסבר גם הטעם שהשכר (שכר מצוה מצוה¹⁵) על זה הוא ושמר הוי' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך, כיון שג' ענינים אלו (ברית חסד ושבועה) הם כנגד ג' הענינים דמחשבה (תשמרון) דיבור (ושמרתם) ומעשה (ועשיתם), כמבואר בדרושי והי' עקב¹⁶.

ג) **ויש** להוסיף בביאור הענין, שטעם אמירת ג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה בג' הלשונות דתשמעון ושמרתם ועשיתם דוקא (אף ששייך לאמרם בכמה לשונות), הוא בהתאם לכך שמדובר כאן אודות אחרית הימים (עקב בזמן), שאז תשמעון ודאי.

והענין בזה, דהנה, הלשון תשמעון כולל עוד פירוש (נוסף על ענין ההבנה כו'), מלשון אסיפה וקיבוץ¹⁷, כמו וישמע (שאסף וקיבץ) שאול את העם¹⁸. וזהו והי' עקב תשמעון, דכיון שנמצאים כבר בעקב, בגמר זמן הבירורים, אזי נעשה ענין המחשבה (הבנה והשגה) באופן שפועל אסיפת כל הניצוצין¹⁹, כל המחשבות והדיבורים והמעשים שלו מכל חלקו בעולם.

- 10) נד, רע"א. שם ע' תתז. ושם, שברית היינו בחי' מעשה, חסד שהיא מדה שכלב הו"ע המחשבה, ושבועה הו"ע הדיבור.
11) תנחומא ריש פרשתנו. אדה"ז שם. מאמרי
12) פרק לו (מז, א). אדה"ז שם.
13) תנחומא ריש פרשתנו. אדה"ז שם.
14) ראה לקו"ת ר"פ פינחס. ובכ"מ. אבות פ"ד מ"ב.
15) אבות פ"ד מ"ב. שמואל"א טו, ד.
16) מאמרי אדה"ז ואוה"ת שם. המשך ואלך. אוה"ת שם ס"ע תפח ואלך.
17) אדה"ז שם. מאמרי אדה"ז שם ע' תרפב
18) אדה"ז שם. מאמרי אדה"ז שם ע' תרפב
19) אדה"ז שם. מאמרי אדה"ז שם ע' תרפב

ועד"ז בנוגע לענין הדיבור שעליו נאמר ושמרתם, היינו, שענין הדיבור (שיכול להיות בכמה אופנים) נעשה באופן של שמירה. והענין בזה, הדנה, כוונת הדיבור היא שהלימוד יהי' באופן דערוכה²⁰ ברמ"ח אברים, שאז היא שמורה²⁰ (באופן שנקרא בתורה בשם שמירה), שנשמר מכל דבר בלתי רצוי, וכמו כללות הציווי בנוגע לתורה ומצוותי, לא תוסיפו גו' ולא תגרעו²¹, ששומר את הדבר כמו שהוא. וענין זה נעשה ע"י מאן מלכי רבנן²², שהכח שלהם הוא ע"י ענין הדיבור, שהוא גם מלשון ידבר עמים תחתינו²³, שהוא לשון הנהגה ושליטה וממשלה²⁴, אלא שזהו באופן שמביא לידי שמירת כל הענין, והיינו, שלא מספיקה השקו"ט בהבנה והשגה שעיקרה במחשבה, אלא נוגע פסק ההלכה מה לעשות ומה לא לעשות, ועל זה היא השמירה, שלאחרי השקו"ט באופן שאלו ואלו דברי אלקים חיים²⁵, לא ישאר באופן של אלו ואלו כו', אלא יומשך בדבר הוי' זו הלכה²⁶, שע"ז פועל הדיבור בחלקו בעולם.

ועד"ז בנוגע למ"ש ועשיתם, כמבואר בחסידות בכ"מ²⁷ שעשי' הוא מלשון מעשין על הצדקה²⁸, שהו"ע של כפי', והיינו, שלא מספיק מה שמקיים את הענינים שבאים אצלו בהנחה טובה (עס לייגט זיך ביי אים), ועד כפי שזה בנוגע לכל עניני תורה ומצוותי שצריך שיהיו מונחים אצלו כו', אלא צריך לקיימם באופן של אתכפיא. וי"ל בדא"פ שזהו הביאור במ"ש בפסוק התואר משפטים (המשפטים האלה גו' ועשיתם אותם) דוקא, כי, משפטים הם ענין של שכל, שזהו ענין שמונח אצלו ורוצה בו כו', ואעפ"כ הרי זה צריך להיות אצלו באופן דועשיתם, שהו"ע הכפי', ע"ד מארז"ל²⁹ איזהו גיבור הכובש את יצרו, וכמבואר בארוכה בדרושים³⁰ גודל הענין דאתכפיא, ועד שאפילו לעת"ל ישתוקקו ויתגעגעו (מ'וועט זיך ביינקען) ויזכירו גם את הענין דאתכפיא, כמבואר בכ"מ בארוכה.

ויש להוסיף, שהענין דועשיתם, מלשון כפי', קשור גם עם פירוש רש"י שעקב קאי על המצוות שאדם דש בעקביו, ואעפ"כ, עקב תשמעון,

(20) שמואל-ב כג, ה. עירובין שם.
 (21) ואתחנן ד, ב.
 (22) גיטין סב, סע"א.
 (23) תהלים מז, ד.
 (24) ראה תו"א וארא נז, א. ועוד.
 (25) עירובין יג, ב.
 (26) שבת קלח, ב.
 (27) סה"מ תרע"ח ע' קכא. תרצ"ט ע' 191. ע' 197.
 (28) ראה בית יוסף לטור יו"ד סרמ"ח (ד"ה ומי).
 (29) אבות שם מ"א.
 (30) ראה סה"מ תש"ח ע' 167. וראה גם ד"ה ובראשי חדשיכם דמוצאי ש"פ אחרי שנה זו (לעיל ע' 000).

ב

By the Grace of G-d
 20th of Iyar, 5722
 Brooklyn, N.Y.

Dr ...

Greeting and Blessing:

I am in receipt of your letter of May 13, in which you discuss the problem of m. You are quite right that it is a matter to be handled delicately but, surprisingly you do not mention that it is not to be treated by the same approach in all cases.

A further point to bear in mind is this. If, as you suggest, it should be explained to the person that it is "natural," or as some suggest that it should even be encouraged, then eventually all restraint will be removed, and the boy will indulge in it freely, with spiritual and physical consequences well known to you. And judging by the majority of cases, such an approach would encourage overindulgence even from the "medical" point of view.

There is yet another consideration. When the person is told of the seriousness of the matter, there is at least the redeeming feature of having told him the truth. Therefore, even if it may have a temporary undesired effect, one is at least certain in not having misled him, while when he is told that it is "natural" and he need not take it to heart, etc., it is not the truth, and he will sooner or later discover that he has been deceived or lulled, and the excuse that it was intended for his benefit may or may not satisfy him.

All this is without reference to the first and essential aspect of the situation, namely, the point of view of the Torah and Shulchan Aruch, which is most stringent about it, as the Rosh Yeshiva has no doubt explained to you.

From my knowledge of such cases, the majority of boys, and a majority by far, overcome this problem when they know its seriousness and are guided accordingly. This is why they do not

הדבר בעיניהם, ולא עוד אלא שאחדים מהרופאים, רופאי אליל ומתירי איסורים, מצווים על הבאים אליהם לעשותו ולנהוג בו ברגילות, מלעיגים על הנמנעים מזה ומסבירים שלא לבד שהיתר נעשה הדבר, אלא שמצוה, ר"ל, הוא. ובעוה"ר אין פוצה פה ומוחה ומגלה קלון, וגם לא מבאר, עכ"פ כליון הגוף וכחותיו ואבדן החיים הבא עי"ז, נוסף על טומאת הנפש וירידתה, אשר, כלשון רבנו הזקן נ"ע, בעל התניא והשו"ע, חמור עוון זה וגדול מעוון ביאות אסורות בבחי' הגדלות ורבוי הטומאה והקליפות שמוליד ומרבה במאד מאד (תניא ספ"ז, עיי"ש. ובלקו"ת פ' שלח בתחלתה בדיוק הלי' מאד מאד).

הרי מקום לומר, אשר יש להדפיס ולפרסם ע"ד גודל העוון והפגם, וגם לייחד הדבור אודות זה, ובלבד להציל נפש בחורי ישראל מרדת כו', ובעיקר — לחזק ולהגדיל גם עי"ז את שימת לב המלמדים, הר"מ והר"י שליט"א להמצב בזה, כי במדה ידועה וחשובה בהם הדבר תלוי לתקן המצב הפרוע, ומתאים למדה זו — הקולר תלוי בצווארם, ומי שיש בידו למחות וכו'.

וחפץ ה' בידו יצליח, לזכות את הרבים ולעוררם לעשות משפט (איהו רחמי) לעשוקים, הניצוצות דקדושה שנעשקים ע"י מעשה הרע דבני"א (אדמו"ר האמצעי נ"ע בסידורו עה"פ עושה משפט לעשוקים. עיי"ש), עדי יקבץ הוי' נדחי עמו, ישראל, ע"י מ"צ בבי"א.

בברכת הצלחה.

כליון הגוף וכחותיו ואבדן החיים: ראה רמב"ם הלי' דעות פ"ד הי"ט. מרדת כו': איוב לג, כד. ומי שיש בידו למחות כו': ראה שבת נד, סע"ב ואילך. ע"ז יח, א. שבועות לט, סע"א ואילך. חפץ ה' בידו יצליח: ע"פ ישע"י נג, יו"ד. לעשות משפט .. לעשוקים: תהלים קמו, ז. משפט (איהו רחמי): תקו"ז בהקדמה ("פתח אליהו"). אדמו"ר האמצעי נ"ע בסידורו: עם דא"ח — נז, ד. יקבץ הוי' נדחי עמו, ישראל: ע"פ נוסח התפלה (ברכת תקע בשופר).

שגם בנוגע למצוות אלו ה"ה כופה את עצמו לעשותם כו'. וענין הכפי' הוא גם בנוגע לושמרתם, שלאחרי שקו"ט ארוכה ועשירה בכמה ענינים של סברא, ה"ה כופה את עצמו שלא להתחשב עם כל הסברות — גם סברות דקדושה, סברות של תורה — שיכולות להיות באופן אחר, אלא לפסוק ע"פ דבר הוי' זו הלכה, ולקיים זאת באופן דתשמעון, מלשון וישמע, אסיפה וקיבוץ, ועד בנוגע לנדחך בקצה השמים שמשם נוגע עיקר הענין דיקבצך³¹.

ד) **וְעִי"ז** נעשה גם השכר בדומה לזה — ושמר הוי' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע כו', שענין הברית הוא (כמבואר³² בענין לעברך בברית הוי' אלקיך³³ שלפני ר"ה) שהעוברים בין הבתרים (בין הגזרים האלה³⁴) נעשים מציאות אחת, שלכן לא שייך שיהי' איזה ענין שיוכל לבטל או אפילו להחליש זאת, כיון שנעשו מציאות אחת. ואח"כ ענין החסד, שהו"ע מדות שבלב כו'. ואח"כ אשר נשבע, שנמשך באופן ותוקף של שבועה כו', כמבואר בארוכה בדרושים אלו.

ה) **וְזָהוּ** והי' עקב תשמעון, והי' דייקא, דכל מקום שנאמר והי' אינו אלא לשון שמחה³⁵, ומבואר בזה³⁶, שבת יבית והי' קודמים אותיות ו"ה לאותיות י"ה, בדוגמת הענין דנקבה תסובב גבר³⁷ שיהי' לעת"ל בגלוי, והרי גם על הזמן דלעת"ל נאמר³⁸ והי' הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד, והי' דייקא. וענינו בעבודה, שעיקר עבודתו היא מצד קבלת עול³⁹, שזהו"ע ועשיתם, מלשון מעשין על הצדקה, ובאופן כזה נעשית פעולתו גם בכל המשפטים, דאע"פ שהם משפטים לשון רבים, נעשה בכלם בשוה הענין דושמרתם והענין דתשמעון (תשמעון את כל המשפטים ושמרתם ועשיתם אותם), הן בנוגע למחשבה הן בנוגע לדיבור והן בנוגע למעשה. ובמילא נמשך גם בעקב, בדברים שאדם דש בעקביו, ואעפ"כ עושה זאת, ובאופן שעובד עבודתו בשמחה (והי', לשון שמחה), כמודגש גם בדברי הרמב"ם⁴⁰ שהשמחה

31) נצבים ל, ד. מאמרי אדה"ז שם ע' תרפב ואילך. אוה"ת שם ע' תפח ואילך. קעב).
32) לקו"ת נצבים מד, ב. ועוד.
33) לשון הכתוב — שם כט, יא.
34) ע"פ לך לך טו, יז.
35) אסת"ר פתיחתא יא.
36) ראה לקו"ת פ' ראה ל, ד. סה"מ תרמ"א ע' רסח. המשך תער"ב ח"א פס"ט
(ס"ע קט ואילך. בהוצאה החדשה — ע' קעב).
37) ירמ' לא, כא.
38) זכרי' יד, ט.
39) היינו, ללא התעוררות אהו"ר שבאה ע"י התבוננות, שזהו"ע י"ה (ראה תניא אגה"ת ספ"ד). — המו"ל.
40) סוף הלי' לולב.

שישמח אדם בעשיית המצוה כו' עבודה גדולה היא, היינו, שזוהי אמנם עבודה גדולה (קשה), ואעפ"כ נעשית בשמחה כו'. וכל זה מביא בקרוב ממש לקיום היעוד ושמר הוי' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך בגלוי בכל אחד ואחת מישראל, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, יבוא ויוליכנו קוממיות לארצנו, בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו⁴¹, וכספם וזהבם אתם⁴², שמאספים את כל הנצוצות יחדיו, ובשלימות, הן מצד מחשבה הן מצד דיבור והן מצד מעשה, ומעשה גדול⁴³, בגאולה האמיתית והשלימה, בקרוב ממש.

הוספה

בי"ה, ח' אייר תשי"ד
ברוקלין

הרה"ג והרה"ח הווי"ח אי"א נו"מ רב פעלים לתומ"צ
צמ"ס וכו' מוהר"ר חנני' יום טוב ליפא שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי ספריו טהרת יו"ט — ה' חלקים — וכן הידיעה אשר הולך ומדפיס חלק ששי מספריו,
מיוסדים על הסי' יוסף המדבר בענין שמירת הברית, תיקון הפגם,
ח"ו, בזה וכו',

ואף אשר לא הורגל בתוככי אני"ש להדפיס ספרים מיוחדים לביאור סיבת העון, וגם אפילו לא לייחד הדבור ע"ז ברבים ובפרסום, וי"ל הטעם ע"ז, ע"פ דברי כ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע, כי ההרהור והפחד מהחטא יוכל לפעול, בטבע, הקרי כמו הרהורי עבירה (שו"ת צ"צ שער המילואים סי' סב. עיי"ש),
הנה במדינה זו, אשר נעשה פרץ גדול בעוון זה בחוגים ידועים, וכבקעה

הגיעו לידיו, בהשגח"פ, ב' מכתבים של רבינו — באנגלית — בנושא ה"עוון הידוע" (פגם הברית, ח"נ [= חטאת נעורים]), שנכתבו לרופא-פסיכולוג אשר תמך בגישה "מקילה" בנושא מההיבט הרפואי-פסיכולוגי, גישה שרבינו — במכתבים אלו — שולל בהחלט, גם משהיבט הנ"ל;

ועל סמך דברי רבינו (באגרת מיום ח' אייר תשי"ד — נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 312 ואילך; אג"ק ח"ט אגרת ב'תרמב), ש"במדינה זו, אשר נעשה פרץ גדול בעוון זה בחוגים ידועים .. ולא עוד אלא שאחידים מהרופאים, רופאי אליל ומתירי איסורים, מצווים על הבאים אליהם לעשותו .. הרי מקום לומר, אשר יש להדפיס ולפרסם ע"ד גודל העוון והפגם .. להציל נפש בחורי ישראל מרדת כו" —

מדפיסים אנו בזה ב' מכתבים אלו, בצירוף תרגום חפשי;
ולשלימות הענין — מועתק בזה תחלה אגרת רבינו הנ"ל.

*

מוהר"ר חנני' יום טוב ליפא: דייטש. אבדק"ק העלמעץ והגלילות. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ז אגרת יתיה, ובהנסמן בהערות שם.
הס' יוסף יוסף: למוהר"ר יוסף ב"ר שלמה הדרשן דק"ק פוונא (פפד"א, תל"ט). — וראה קיצור שו"ע סקני"א ס"ז.

שו"ת צ"צ שער המילואים ט' טב: בהוצאה החדשה — או"ח סי' קיא.
פרץ .. וכבקעה: ראה עירובין ו, א. וש"נ.

(43) קידושין מ, ב. וראה ד"ה ושנתם
במאמרי אדה"ז תקס"ז ע' שט. ע' שיז. ד"ה
הנ"ל שנה זו (לעיל ע' 000).

(41) בא י, ט.

(42) ישעי' ס, ט.